

Uredništvo i uprava
ZAGREB, Masarykova 28a,
Telefon 67-80

Uredništvo i uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijanske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

GLASILLO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

„NA OBRANU ČASTI“

Takav naslov nosi obrana g. Ante Tresić-Pavičića. Na drugom mjestu donosimo rezoluciju cijelokupne emigracije povodom tog članka u kojem g. Tresić-Pavičić tebože brani svoju čast, a ovde ćemo se pozabaviti samo sa par konstatacija, budući da g. Tresić-Pavičić kaže da smo mi otvorili prvi pucnjavu na nj. Iako gospodin kaže da napadaju u »Istru« nije smatrao potrebnim da čita, mi, eto, kao »polunaobraženi ljudi s kojima je vrlo teško polemirizati o dubokim pitanjima filozofije i historije«. (Vidi »Obzor« od 4. o. m.), mi se usudjemo da ponovno podvučemo neka osnovna načela koja vrijede za »slavljenje učenjaka« (Vrbanc-Urbani tako nazivaju g. Tresić-Pavičića) isto tako kao i za »polunaobražene«, pa i one koji nemaju ama baš nikakove naobrazbe.

Eto na primjer ovo: cijeloj svjetskoj javnosti je poznat nedavni slučaj engleskog ministra Tomasa koji je politički i moralno pokopan samo zato što se sumnja da je nehotice izdao tajnu engleskog budžeta od čega su imali materijalne koristi neki špekulant, znanici ministra Tomasa. A cijela naša javnost sjeća se lanjske polemike Tresić-Pavičić-Smodlaka. U toku te polemike je dr. Smodlaka zapitao dra Tresić-Pavičića odakle mu milijuni. G. dr. Tresić-Pavičić je na to u »Jadranskom dnevniku« odgovorio da je on te milijune stekao na pošten način, jer da je on u svojstvu jugoslovenskog opunomoćenog ministra u Washingtonu bio u mogućnosti da zna za kretanje kursa jugoslovenskih državnih papira, pa je tako poštenom igrom na burzi zaradio na pošten način te novce.

Da, ali mi nismo Ingleži — — —

Mi bi mogli spomenuti još par drastičnih primjera i iz mladosti gospodina Tresić-Pavičića, za koje zna cijeli Zagreb, a mogli bi iznijeti i par tragikomičnih scena iz onih kaotičnih izaratnih dana 1918. u kojima gospodin Tresić-Pavičić nije igrao baš dostojanstvenu ulogu. Ali to puštamo po strani, jer bi nam se moglo predbaciti da dajemo svemu tomu neku ličnu notu.

Mi koji nismo tako visoko obrazovani kao gospodin Tresić-Pavičić, mi koji nismo ni diplomate, ni političari, ni književnici, ni naučenjaci, pa čak ni dalmatinski milijuni, mi imamo jasnije i točnije poglede na današnjost Italiju od g. Tresić-Pavičića. Mi, u zajednici sa ogromnom većinom svjetskog javnog mnijenja, smatramo da Mussolini ni fazišam nisu Italija, Italija Dantea, Mazzinija, Foscola i ostalih velikana talijanskih, nije Italija liktorskoga snopa, Specijalnog tribunala, konfinacijskih logora i zagušljivih gasova. Ona prava Italija nije danas u Italiji. Prava Italija je u emigraciji ili u tamnicama ili na konficijskim otocima. Najbolji sinovi Italije, kao Ferrero, Nitti, Salvemini, Sturzo, Turatti itd. dijele sudbinu Mazzinija i Garibaldija, koji su u izguranju proveli velik dio svoga života, a drugi, kao na pr. Matteotti, umoreni su od fašističke reakcije bez suda i sudjenja. To kažu oni Talijani, koji se bore za pravu Italiju. (Vidi u današnjem broju »Glasovi talijanske antifašističke štampe« na 3 strani), a njima ne može g. Tresić-Pavičić reći da mrze Italiju i talijanski narod.

Ni mi ne mrzimo Italiju i Talijane. Mi znamo da je talijanski narod skoro isto toliko jadan koliko i nas narod pod fašizmom. Toga radi mi stojimo rame u rame sa talijanskim emigrantima u borbi protiv fašizma a za pravdu i slobodu. A i g. Tresić-Pavičić bi morao da vidi u svijetu ta dva oštros differencirana tabora: tabor demokracije, slobode i pravde, i tabor fašizma, ropsstva i iskoristavanja. Mi stojimo u onom prvom taboru, jer mislimo da jedino ljudi iz prvog tabora mogu ispravno riješiti problem našega naroda pod Italijom. Talijanski fašizam stoji na čelu onog drugog tabora, pa bi g. Tresić-Pavičić, naučenjak i pisac klasičnih drama, morao da to uvidi. I morao bi da uvidi svoj nezgodan položaj kada pod svojim potpisom kaže (u članku »Na obranu časti«) kako je uvjeren da treba da o n rasprši krivo mnenje koje je novinstvo kod nas raširilo o talijanskoj vojski, o tal. politici, naročito u abesinskom pitanju i u pitanju sankcija Lige Naroda, a sve u interesu Južnih Slavena, i u interesu samih Talijana. Od kuda dolazi g. dr. Ante Tresić-Pavičić na to da si postavlja taj zadatak. Ako misli da je taj njegov stav ispravan, zašto nije u Jugoslaviji našao još nekoliko svojih kolega književnika, ili svojih kolega naučenjaka, ili svojih kolega penzioniranih diplomata ili svojih kolega političara,

IZJAVA ČITAVE EMIGRACIJE NA ČLANAK G. DRA ANTE TRESIĆ-PAVIČIĆA

Cijelokupna emigracija pretstavljena po delegatima svih emigrantskih udruženja na sjednici od dne 5. o. m. u Zagrebu, povodom članka »Na obranu časti« od g. dra Tresića-Pavičića, koji je izrao u nekim dnevnicima, izjavljuje:

Ne kanimo se upuštati u samo razmatranje predavanja dra Tresića-Pavičića održanog nedavno u Trstu, da li je ono bilo oportuno ili nije, i da li u današnjim prilikama takav korak može poslužiti pravilno shvaćenim interesima Jugoslavije, a osobito našega naroda pod Italijom, jer je o tome naša javnost jasno izrekla svoj sud (vidi »Obzor« od 1. VII., splitsko »Novo doba« od 27. VI., sušačke »Primorske novine« od 29. VI., »Novost« od 26. VI itd.), već hoćemo da se osvrnemo samo na neke izvode g. dra Tresića-Pavičića u njegovom članku »Na obranu časti«.

Pritom ističemo, da nam nije namjera pretresati napadaj dra Tresića-Pavičića na dra I. M. Čoka, pretdsjednika Saveza emigranata i na g. Rikarda Katalinića-Jeretova, pretdsjednika splitske »Istre«, jer će očito oni sami na to reagirati, već jedino želimo da se osvrnemo na one pasuse, koji direktno tangiraju ugled istarske emigracije kao celine i opravdanost njezine brige za svoju braću pod Italijom, svoj rodni kraj i za svoj položaj u Jugoslaviji.

Na jednom mjestu svoga članka dr. Tresić-Pavičić kaže naime i slijedeće: »Mi svi znamo, da su naši odmetnici oni, koji najviše halabuče i traže rasparčavanje naše države i otrgnuće naročito Dalmacije; a iseljenici iz Istre u našim krajevima vode glavnu riječ u ovoj halabucu.«

Držimo da se ova tvrdnja o odmetnicima odnosi na malen broj dalmatinskih Talijana u Italiji, koji već godina

ma »halabuče« za otrgnućem Dalmacije. Ako je tako, onda najodlučnije otklanjamо se o sebi tvrdnju, da se istarska emigracija, njezin položaj ovdje i cijeli emigrantski pokret poistovjetuje s radom dalmatinskih Talijana u Italiji.

Gospodin dr. Tresić-Pavičić očito nije shvatio značaj ove svoje tvrdnje, jer držimo, da inače ne bi mogao izreći misao po kojoj bi Talijani imali toliko prava na Dalmaciju koliko mi na Istru. Mislimo da o tome svaki naš čovjek u Jugoslaviji imade ispravnije poglede od uglednog dra Tresića-Pavičića.

Halabuka pak dalmatinskih odmetnika u Italiji, koji mogu govoriti samo u ime nekih pet hiljada Talijana u Dalmaciji, ne može se ni u kojem slučaju usporediti s pokretom istarske emigracije u Jugoslaviji, iza koje staje svih Hrvata i Slovenaca u Istri, Trstu i Gorici, koji čine 75 postotka cijelog dalmatinskog tačnog stanovništva. Spomenuli smo samo ovaj jedan razlog, koji dovoljno jasno govori o deplasiranosti uporedbe g. dra Tresića-Pavičića.

Pri koncu ipak ne možemo, a da ne konstatiramo, kako je po našem mišljenju predavanje g. dra Tresića-Pavičića u Trstu naškodilo moralnom otporu naših sunarodnjaka pod Italijom i da im je razbio jednu iluziju čovjek, koji je po svojem indirektnom priznanju u spomenutom članku bio u Puli (ne »Poli«) godine 1918 dočekan klicanjem i slavljen od tamošnjih Hrvata.

Isto tako žalimo, što se dr. Tresić-Pavičić nije u svojem predavanju, konačni u svom članku »Na obranu časti« niti jednom riječju jasno osvrnuo na tegotan položaj više od preko pola milijuna Hrvata i Slovenaca pod Italijom, kojima se očito ne može koristiti ovakvim zapostavljanjem i prešućivanjem.

PRIJATELJI EKSCELENCE TRESIĆ-PAVIČIĆA

Da brani svoju čast, se g. Tresić-Pavičić v »Obzoru« od 4. t. m. sklicuje na pisma svojih priateljev Umberta Urbanija i Rina Alessija.

Iz njegovega odgovora smo med drugim povzeli, da išče naš bivši poslanik g. Tresić-Pavičić informacije za odnose med našo državo in Italijo pri uredniku tržaškega »Piccola« in da na podlagi teh podatkov, ki so za njega kristalna resnica, gradi svoje zunanje politično stališče. Alessija je g. Tresić-Pavičić tudi interpeliral glede resničnosti očitkov, ki jih je iznesla »Istra« nasproti temu gospodu že ob drugi priliki, ko je poročala o Tresić-Pavičićevem navdušenju za Alessija. Alessijeva izjava mu je seveda sakrosanktna, pisanje »Istre« pa naravno laž in natolcevanje. Predvsem bi svetovalo g. Tresić-Pavičiću, da nekoliko bolj natančno prečita oni članek v naši »Istri«. Na to pa bi mu, ker očito našega jezika ne razume već dobro, citirala Alessijeve besede »nel dolce idioma«. Leta 1932 je izdal glavni urednik tržaškega fašističnega glasila »Popolo di Trieste«, Michele Risolo, knjigo »Il fascismo nella Venezia Giulia dalle origini alla marcia su Roma«. (Edizioni C. E. L. V. I.). Zunanjo naslovno stran krasí slika gorečega Narodnega doma v Trstu v barvah. K tej knjigi je spisal uvodnik prijatelji Tresić-Pavičića, Rino Alessi. Na strani XV njegovega uvida čitamo te besede:

»Le fiamme del «Balkan» purificaron finalmente Trieste: purificaron l'animo di tutti. Francesco Giunta metteva Trieste davanti al proprio passato luminoso e la aiutava a ritrovarsi: Trieste, col vigore della sua tradizione patriottica, balzava alla testa del Fascismo senza che la permessero alla riscossa sentimenti e necessità che non fossero luminosamente spirituali. Affermiamo dunque, senza tema di peccare orgoglio, che con Francesco Giunta il Fascismo triestino fu una schietta insurrezione politica, tutto sentimento, tutta idealità, mistica ed eroica ad un tempo: preludio folgorante, qui più che altrove, della rivoluzione che doveva portare

alla conquista dello Stato. Senza questa insurrezione il problema adriatico sarebbe precipitato nella soluzione nittiana: né avremmo avuto il confine sulle Alpi Giulie, né Fiume sarebbe stata italiana.«

Upamo, da bo sedaj tudi g. Tresić-Pavičić spoznal pravo naziranje Rina Alessija in verodostoinost njegovih izjav.

Pa še nekaj besed o drugem prijatelju ekscelence Tresić-Pavičića. Umberto Urbanij se je rodil za Urbancu, a podpisoval se je prvotno Urbana, nato Urbanaz = Urbani, dokler ni zaprosil za uradno izpremembo priimka, čemu je bilo ugoden z dekretom od 28. junija 1928.

Urbanac-Urbani je ravno toliko »profesor«, kakor je Tresić-Pavičić »eksceleanca«. Res je, da je lektor za srbsko-hrvatski jezik, toda diplomiral ni prav nikjer... O njegovi kvalifikaciji kot človeka bi g. Tresić-Pavičić morda kaj već lahko pričali italijanski dobrovoljci, ki so bivali za časa vojne v Firencih in okolic. Glede njegove sposobnosti kot žurnalista, pa mu lahko da potrebita pojasnila Rino Alessi. Saj je Urbanac še vedno le peto kolo pri »Piccolu«, kamor sme plasirati samo poročila o razbojniških činih v Jugoslaviji. Članki o naši in o češki literaturi — že po obliki, še bolj pa po vsebini dišijo po plačilu, in sicer navadno celo po plačilu od dveh strani. O delovanju tega velikega prijatelja Jugoslovanov na Postojnčini in drugod, se lahko g. Tresić-Pavičić informira iz povojnih letnikov »Edinosti«. Sicer pa mu morda že lahko zadostuje, da je njegov prijatelji Urbanac član komisije tržaške pokrajine, ki je vse slovenske priimke v vsej pokrajini brez izjeme obsodila na prisilno izpremembo. Tozadenvi dekret je objavljen tudi na strani 49 knjige »Per l'italianità dei cognomi nella provincia di Trieste«, ki jo je izdal predsednik omenjene komisije Aldo Pizzagalli in h kateri je spisal uvodnik eksceleanca Augusto Turati.

O raznih drugih člankih in o delovanju Urbanca-Urbani pa se g. Tresić-Pavičić

Nije isključeno da će u skoroj sutrašnjici u Evropi početi da se budi i diže jedna prava demokratska snaga koja će u borbu s nasilničkim fašizmom, a kojoj moramo i mi da damo našu pomoć.

P. P.

NEKOLIKO RIJEĆI

NA OBJAŠNJENJE G. DRA ANTE TRESIĆA PAVIČIĆA.

Poštovani i dragi gosp. uređenice.

Budite tako ljubezni, lijepe Vas molim, ustupite mi malo prostora u Vašem uglednom listu za ove moje dvije riječi:

U objašnjenju u »Novom Dobu« (velim »Novo doba«, jer su u Jadranском dnevniku» ispušteno mnoge stavke) o svom predavanju u Trstu dotakao se g. dr. A. Tresić-Pavičić i moje osobe, jer sam ga na skupštini »Istre« osudio kao i svi drugi, koji žale da tržačanski »Piccolo« može da prenosi cijele stavke iz Tresićeva predavanja u korist, slavu i obranu talijanskog imperializma, a na zator malih naroda. U mojem kratkom odgovoru g. dr. Tresiću neću skinuti rukavica kao g. dr. A. T.-P. i neću biti »fin« i »ugladjen« kao g. dr. A. T.-P. Iako nisam diplomat, slavan pjesnik i veliki filozof, već ču mu jednostavno reći, da nisam nikada očekivao da me g. Urbani, ili bilo koji Talijan, hvali za moj rad, jer ja kao Istranin, Hrvat, Jugoslaven i Slaven ne mogu udesiti svoj rad tako da dobijem talijanske aplauze.

Kod dra Čoka, dr. Tresić je još jače zaboravio na galatej. Dr. Tresić ne zna da dra Čoka, koji je bio advokat u Trstu i u vijek čestiti tržačanski Slovenac. Mi Istrani (Hrvati i Slovenci) znademo dobro dra I. M. Čoka koji je bio u Trstu uz dra Ribarža, dra Gregorina, dra Slavika i dra Vilfana itd., u vijek pobornikom za slovenstvo i slavenstvo i koji je ostao u Trstu uz svoje Slovence do g. 1930 i da ga onemoguće kod kuće bio doveden i pred Specijalni tribunal i osudjen, pa je morao napustiti rodjeni grad da spasi svoj goli život, i zato je danas pretdsjednikom našeg emigrantskog saveza.

Naravski gosp. dr. A. T.-P. ne vodi računa ni o justifikacijama naših omladinaca (Gortan, Bidovec, Marušić itd.) ni o zatočenjima naših ljudi, ni o uništenju svih naših osnovnih i srednjih škola i štampe, ni o izgonu našeg jezika iz suda i crkve, ni o promjenama rodičnih imena i mjesta itd. — Gosp. dr. A. T.-P. samo zna da iseljenici iz Istre vode glavnu riječ u »halabuci«. Valjda je za dra Tresića »halabuka« kad Istrani ustaju, u slobodnoj domovini, na obranu svojega jezika, imena, naroda i časti.

Uostalom ovdje danas nije govora da li sam ja malen ili velik pjesnik, da li sam slavan kao gosp. dr. A. T.-P., da li sam tri put dobar (upliv Venecije kod g. dr. Tresića), da li mi je jatagan zadržao, da li me je g. dr. A. T.-P. »dugo, vrlo dugo štovao i ako ne mnogo cijenio«, već bi gosp. dr. A. T.-P. morao čisto i bistro izjaviti da one stavke iz njegova predavanja koje »Piccolo« citira nisu njegove, jer ako jesu, onda nema riječi za osudu dra Tresića, ako nisu, prvi ču ja moliti javno gosp. dra A. T.-P. za oproštenje. Po izvatom Tresićeva predavanja u »Piccolu« naši su obični ljudi, ne diplomate i veliki filozofi, mogli zaključiti samo ovo: »gosp. dr. A. T.-P. je napisao i potpisao punomoć da Talijani podave sve male narode, pa su mu i zato toplo zahvalili i rekli: Grazie Eccellenza. Arrivederci a Spalato.«

Na kraju još samo dvije riječi. Duga epistola Tresićeva nije me razvjerila o slabom (najblaže receno) ispadu gospodina diplomate u Trstu. Ona je duga i široka, odveć filozofska i nejasna, dok su primjetbe listova na njegovo predavanje razumljive, uvjerljive i jasne. I time sam svršio.

U Splitu, na Čiril-Metodovo 1936.

Rikard Katalinić Jeretov

pa da oni zajednički dignu svoj glas »u interesu Južnih Slavena, i u interesu samih Talijana«, a za prijateljstvo s fašizmom i za glorifikaciju njegovih ideologije i njegovih metoda. Zašto ih nije našao?

EMIGRANTSKA OMLADINA SE JAVLJA
OMLADINA O ZENEVSKOM OMLADINSKOM KONGRESU

Primili smo opširnije pismo od jedne grupe emigrantske omladine sa Krka, pa donašamo najkarakterističnije dijelove iz tog pisma upućenog redakciji lista.

Pri velikom poslu treba da uzme učešće veliko mnoštvo. Borba emigracije za svoja prava je zamašan posao. Smatramo svojom dužnošću da Vam se javimo i da stavimo našoj općoj stvari na raspoloženje sve svoje sile.

List »Istra« svidja nam se sve više. Samo napred! Znajte da Vas mlađi razumiju! Spremni smo da dademo iz sebe što možemo. Vaša je dužnost da tu našu spremnost što spretnije iskoristite. Naše emigrantske organizacije moraju se zainteresovati za prilike pod kojima se razvijaju i žive mlađi izbjeglice. Odlat će se iz godine u godinu regрутirati novi borići za rušenje fašizma. Mlađe su sile bezuvjetno potrebne zbog žive aktivnosti koju unose u rad. Utjecaj starijih je uvijek i svagdje sadržan u kočenju poleta mlađih. Taj utjecaj starijih mora da se smanji. Treba da se povede efikasnija borba. U tu svrhu je potrebno neodgodivo udruživanje svih snaga i mogućnosti. Od svih emigranta neka se stvoriti jedan organizovan kolos, koji će se svom svojom snagom oboriti protiv talijanskog fašizma. Borba protiv rimskog fašizma bit će uspešnija ako se aktivnije pozabavimo anti-fašističkom propagandom u svim državama gdje je to moguće. U borbu protiv fašizma i rata, a za slobodu, mir i napredak! Treba nam rada i slobode.

Mi moramo poslati svoje delegate u Ženevu. Neodgodivo se nameće složan rad sa talijanskim emigrantskim omladinom, te onom iz Tirola i Dodekaneza. Organizovan, složan i skupni rad je jedino moguć danas. Zasebne akcije mogu da se izgube kao »glas vapljućeg u pustinji.«

Kongres u Ženevi morat će se zabaviti pitanjem, da li je omladina emigracije iz Juliske Krajine sita ili gladna, jeli u poslu i ima li mogućnosti za puni fizički i intelektualni razvitak. Onđe će se delegati čitave emigracije iz Italije sastati, složiti se, udružiti i stvoriti plan za zajedničku borbu. Naša borba ne smije da bude smetana sentimentalnošću, jer ni fašizmu ne smeta sentimentalnost pri upotrebi oružja, specijalnog tribunala i konfincacija...

Mi ne možemo i ne smijemo biti zadovoljni rezultatima dosadašnjeg rada i nerada naših organizacija. Treba sprovesti opću autokritiku.

Molimo Vas, da nam pošaljete podrobnije upute za ženevski kongres. Možda imate pri ruci koju brošuru, letak i knjigu o tome na našem, talijanskom, njemačkom ili francuskom jeziku. (Zamolili smo Pripremni odbor za Ženevski kongres, da im to pošalje. — Op. ur.)

Završavamo za danas. Čekamo da vidiemo kakav će stav zauzeti prema nama. Očekujemo da ćete biti dosledni sami sebi i da se ne ćemo prevariti.

Uz narodni pozdrav

D. F. u ime emigrantske omladine u Krku.

NAPREDOVANJE PRIPREMNOG RADA ZA ŽENEVSKI OMLADINSKI KONGRES

Zagrebačkom pripremnom odboru pristupile su još ove organizacije:

Seljačka Sloga

Akademска sekacija »Narodne Uzdanice«

Društvo za prosvjetu žene

Kult. ak. klub »Mihajlo Polit. Desancić«

Jevrejske omlad. organizacije

Savez Trezvene mlađeži u Zagrebu

Kult. stud. društvo »Brazda«

Istarski akademski klub

Društvo Primoraca

Radičko glazbeno društvo »Mladost«

Omladina vegetarijanskog društva

Omladina baptističkog saveza Jugoslavije

Radničko esperantsko društvo

Ukupno ih ima 28. — Za slijedeći tjedan priprema se u Zagrebu »Opća omladinska skupština« povodom Sv. oml. kongresa u Ženevi, na kojoj će govoriti predstavnici zagrebačke omladine.

U provinciji je rad napredovao i u najskorije vrijeme imat ćemo pripremne odbore po svim većim mjestima. Zasad postoje pripremni odbori u ovim mjestima osim Zagreba: Beograd, Ljubljana, Maribor, Banjaluka, Celje, Bijeljina i Sarajevo.

**Novi oddelki vojaštva
in delacev za Afriko**

Trst, jula 1936. — (Agis). Kot po roča italijansko časopisje, so novi oddelki vojaštva in delavstva na potu v vzh. Afriko. V prvih dneh tega meseca je odlul iz Genove parnik »Piemonte« s celim polkom vojaštva za Abesiniju, iz Messine parnik »Umbria« s 1000 delavci, v Napoliju pa se vkrca vojaštvo na druge štiri parnike, ki bodo v kratkem odluli čez more, da nadomestijo oddelke vojakov in delavcev, ki bodo noslani domov.

Da li je Abesinija Eldorado?

Herbert Metius piše 14. juna u »New York Timesu« sljedeći članak:

ABESINIA NE PRESTAVLJA STVARNO BOGATSTVA

Sada kada je Italija zauzela Abesiniju, svaki se pita šta će s njom ona poduzeti. Marsal Badoglio rekao mi je prije nekoliko dana, da tek sada počinje pravi zadatok Italije. Teškoča je što Abesinija ne pretstavlja stvarno bogatstvo već mogućno. Nekada se u historiji govorilo o basnoslovnem bogatstvu Abesinije, ali je bogatstvo rastureno u vječnoj unutrašnjoj borbi. Tek posljednih pedeset godina, za vrijeme Menellaka i Selasia, zemlja je pokazivala znakovne budjenja.

Talijani tvrde da će Abesinija u rukama modernog naroda, sa industrijskim stanovništvom kao kolonizatorima moći da naplati višestruko troškove oko zauzeća. Urođeničko primitivno obradivanje zemlje bit će zamijenjeno intenzivnim od strane talijanskog težaka. Nove vrste biljki presadit će se u Abesiniju; mineralni izvori zemlje bit će prvi put eksploatirani, a abesinsko stanovništvo poslužit će kao dobro tržiste za talijanski izvoz.

To je sve san, a kakva je stvarnost? Na to pitanje teško je dati odgovor, čak i za nas nekolicinu koji smo pratili talijansku armiju za vrijeme sedmomjesečne kampanje i vidjeli mnoge dijelove nepoznate zemlje, mnogo više no što su imali priliku da to vide raniji historičari. U stvari, talijanska kolonizatorska sposobnost je pitanje budućnosti, isto tako kao što su i izvori bogatstva Abesinije. Ako Italija unese u kolonizaciju istu energiju koju je unijela u rat, ona će moći stvoriti čudo koje je stvorila u ratu.

Što se tiče sirovina, nijedan od nas dopisnika neće zaboraviti gole planine preko kojih smo prelazili u prvoj fazi rata. Mi smo tada govorili: Kad bi Mussolini samo video ovu zemlju, on ne bi nikada započeo rat. Ali ukoliko je rat napredovao, mi smo imali priliku da vidimo zelene brežuljke i bogate doline oko Adis Abebe, a naročito plodnu zemlju oko jezera Tana. To je bilo veliko iznenadjenje za nas.

Povrće će moći da se sadi blizu rijeke, premda ga sada nema u većoj količini i raznovrsnosti. Pirinač raste u dobiti divljem stanju, ali se može kultivirati. Duhan raste vrlo dobro u jugozapadnoj Abesiniji, ali pošto urođenični ne puše mnogo, kultiviranje duhana je zanemareno. Pamuk pruža takodjer znatne mogućnosti. Kaučuk postoji u znatnoj količini u zapadnim dolinama, ali stručnjaci ne smatraju da će se on moći korisno plasirati u sadašnjoj formi. Vinogradi bi se mogli takodjer razviti po mišljenju svih stručnjaka. Ima takodjer mnogo ljeplih šuma u pokrajinama Godžam i Takaze, kao i mnogo drveća korisnog za izradu kemičalija.

Što se tiče minerala, o tome pitanju može se debatirati. Po mišljenju nekog teško je očekivati da će se dobiti zlato, srebro i benzin iz abesinskog zemljista, dok drugi polažu velike nade u mogućnost iskoriscavanja tih metala i mine-

rala. Oni pak koji znaju mnogo više o Abesiniji, nisu ni optimiste ni pesimisti. Oni vjeruju da će se moći izvući neko mineralno bogatstvo iz zemlje u toku vremena, ali oni ne računaju da će tu naći drugu Kaliforniju ili Aljasku. Minerali se ponajviše nalaze u ravnici Danakila. Taj predio ima ogromne količine soli, koja se nalazi u velikim blokovima. Nesumnjivo je da ima i zlata, ali se ono dosada dobijalo u malim količinama. Tragovi zlata i platine našli su se u pokrajini Godžam i Tigre, i u jugozapadnom dijelu Abesinije, ali će se te moći vidjeti u kakvim količinama oni postoje. Plemena Gala obično izvlače zlato primitivnom metodom iz predjela Šangala, Volege i Beni Šangala. Ipak se ne zna u kojoj se mjeri zlato može iskoriscavati, jer za to nema podataka. Grof Rossini u svojoj knjizi o Abesiniji ističe uvjerenje, da se zlato nalazi u planinama istočne Abesinije, dok poznati egipolog Schiaparelli piše, da se prema starim dokumentima zlato i srebro nalazi južno od jezera Tana. Prema tome, može se samo nagaditi o bogatstvu zlata koje postoji u Abesiniji. Platina je takodjer izvor mogućog bogatstva. Postoje sada samo dvije strane radionice u Etiopiji u vlasništvu Talijana, koji imaju koncesiju za iskoriscivanje platine na teritoriju pokrajine Volege. Rezultati su postignuti, ali ne načrti.

Benzin je najkontraverznej pitanje. Ne postoje statistike o tome, jer se dosada on nije pronašao. Dosadašnja načina ispitivanja su razočaravajuća. Po mišljenju pokojnog barona Reimonda Franchettia, koji je znao pokrajinu Da-

nakil bolje no i jedan drugi istraživač, postoje petrolejski izvori u tom kraju. Pa ipak, jedina naučna misija koja je posjetila Danakil podnijela je izvještaj sa slabim izgledom. Talijanski inženjer Paolo Vipasa ispitivao je dobar dio južnog Danakila 1919 i 1920 god., pa je podnio izvještaj u kome se veli, da se centralni i južni Danakil pokazuju kao potpuno sterilan sa mineralnog gledišta. Pošto tri petine pokrajine Danakil još nisu ispitane, neki posmatrači gaje još izvesne nade. Tako na pr. profesor Anatolone vjeruje da postoje dobiti izgledi za petrol, potašu i fosfor. Sjeverni dio pokrajine Harar smatra se kao pogodan za petrol, te se vjeruje da će Talijani, koji neobično trebaju benzin, iskoristiti svaku mogućnost koja postoji.

Što se tiče trgovine, mogu se izvesti slijedeći podaci za dvije godine. Izvoz u godini 1929 iznosi je 28.000 tona, a uvoz 65.000 tona. U godini 1930 izvoz je iznosi 33.000 tona, a uvoz 56.000. Izvoz je obuhvatao: kavu, maslo, med, žito, selen, kost i kožu. A uvoz: odjeću, šećer, pirinač, vino, staklo i posudje. Finansijski život je isključivo koncentriran u Adis Abebi. Glavni poglavari pokrajina investirali su svoj kapital u stockarstvo i kupovanje zemlje. Doskora je postojala jedna emisiona banka u Abesiniji, ali je ona zatvorena od strane Talijana, koji otvaraju svoje bankarske ustanove pod kontrolom talijanske Nacionale.

Finansijska, trgovina, rude i poljoprivreda mogu biti primarni za nove osvajače. Da li će se njihove nade ostvariti? Za sada ovaj članak može da se završi samo sa znakom pitanja.

Nemško mnenje o bogatstvu Abesinije

Ze večkrat in v raznih listih smo brali to in ono o velikem bogatstvu abesinske zemlje. Gotovo si nismo mogli iz tega ustvariti jasne slike, ker so bili članki pretirani in napisani kdoje iz kakoga političnega namena, da se zmanjša ali pa zveča pomen Abesinije. Pisali so jih večinoma Italijani in Angleži. V naslednjem primašamo nemško mnenje o tem problemu, ki bo morda bolj objektivno.

»Lokal Anzeiger« z dne 3 jun. t. l. je prinesel članek Helmutha Wohlbergerja, ki se je pravkar vrnil iz Abesinije in obnavlja predvsem možnost kolonizacije in novo bogatstvo. Dežela je sposobna za naseljevanje belcev šele od 1800 m naprej do 2400 m. Te višine obsegajo velike gorske planote, ki imajo podobno evropsko klimo. Tu živi skoro vse prebivalstvo, od teh je ena tretjina Amharcev, ki vladajo deželi že 2.000 let. So sodniki, uradniki, častniki, vojaki, duhovniki in noben Amharc ne izvršuje kakega produktivnega poklicja. Pisec ne ve kaj bo z njimi napravila Italija, ker so to poklici, ki so na vsak način namenjeni osvajalcem. Amharci so inteligentni in se hitro izučijo za tolmače, šoferje, železničarje, telefoniste, natakarje, kuharje itd. Ne morejo jim pa zaupati nikakega denarja in so preveč vzvišeni, da bi prijeli za krampi in lopatu. Druga pleme so spremenila s prihodom Italijanov

samo svojega gospodarja. Pisec pravi dalje da Abesinija nima skoraj nič premoga, gozdov ni, ker so že posekani, pa tudi petroleja ni nikjer, o katerem so toliko govorili. Torej manjkojo baš tiste sile, ki so potrebne predvsem Italiji in Abesiniji za hitro industrializacijo. Italija se bo mogla zato vreči na izrabu vodnih sil, kot doma v Evropi. Te bo v prečejšnjem meri lahko izrabila na jugu v območju velikih jezer. Piscu ni znano kakšen je položaj na severu v tem pogledu. Da se bo moral Italija vreči skoro izključeno na izrabu vodnih sil, potrijebo je članki bivšega ministra Belluzza, ki je polagal ogromno važnost na izkoriscanje vodnih sil na jugu. Tega ne bi pisal, če bi bil kje premog ali petrol. Ovisnost Italije od inozemstva bo v tem pogledu še večja. Bolj optimističen je pisec glede poljedelstva in sadjarstva, kar pa bo imelo veliko konkurenco v Italiji sami. Da se bi moglo poljedelstvo in druge sorodne panoge razvijati, pa so potrebne ceste. Prišla bi v poštev gojitev raznih vrst žit, bombaža itd. Sedanja kava je slabla in bodo zato morali saditi kavo boljše kakovosti. Ker Abesinci poljedelstvo v našem pomenu ne pozna, bo treba uvesti ogromno količino strojev. Pastirstvo je manjšega pomena, ker so živali te stroke majhne, dajejo malo mleka in meso je nekaterih celo neužitno. — (Agis).

PREGANJANJE SLOVENSKIH DUHOVNIKOV SE NADALJUJE

Gorica, 27. junija 1936 (Agis). — Preganjanje slovenske duhovštine v Goriski nadškofiji se nadaljuje, odkar je tu zastavil vso svojo moč bivši administrador goriske nadškofije Široki. Danes preganjanje duhovštine ni več tako odprto, a tembolj vztrajno, kajti za to poklicani organi pazijo na vsak korak našega duhovnika. Vodijo strogo cenzuro pridig, poslane in prejete pošte itd. Temu dokaz je več primerov, ki so se dogodili v zadnjem času, namreč da so bili na goriško kvesturo klicani posamezni duhovniki na odgovor, češ da preveč korespondirajo z Jugoslavijo. To pa kljub temu, da se vsi duhovniki iz previdnosti poslužujejo za svoje privatno dopisovanje le razglednic in dopisnic, torej, samo odprte pošte. Jasno je, da je to postopanje fašističnih oblasti napram našim duhovnikom spet novo poleno pod noge, kajti v naših duhovnikih, ki so od naše nekdaj številne inteligence skoraj edini ostali po naši deželi, vidijo edino in poslednjo oviro v fašističnem raznarodovalnem delu. Za neuspehe postopanja našega podeželja, za brezbriznost našega kmeta napram fašističnim organizacijam in za odpor našega ljudstva napram nasilnim fašističnim odredbam in ukrepom valjno na domačo duhovštino vso odgovornost in krije. O neupravičenosti teh sumov in dolžitev so fašistični funkcionarji sami dobro prepričani, kajti naše ljudstvo je strogo nadzirano in zasledovano po javnih in tajnih fašističnih zaupnikih, tembolj naša inteligencija in je zato vsoše bolj tajno delo našega človeka popolnoma nemogoče. To potrjujejo v zadnjih letih številni primeri aretacij, pošicijevki opominov in konfiskacij naših duhovnikov, ki so bili vsi samo žrtve fašistične nestrpnosti, podlega sumničenja in neopravičenih ovadbi. Zlasti na

Goriškem ni več našega duhovnika, ki ne bi bil se poklican pred kvesturo na zagovor, nič manjše preganjanje in zasledovanje duhovštine pa moramo zabeležiti tudi v Istri. Tako so bili v zadnjih letih konfirmaniti tle duhovnikov: Anton Rutar in Mussizza, profesorja goriska semenišča, Martelanca in Zdravčiča, Lazarista iz Mirna, Ivan Rejc, župnika pri Sv. Križu, Srečko Rejc, župnika upravitelja pri Sv. Križu, Kavčič Filip, župnik v Črnem vrhu, Franjo Peršč, župnik v Moščenicah.

Policjski opomin ali policjsko nadzorstvo pa so dobili: Josip Vidal iz Krinje, Tomaž Banko iz Sv. Ivana v Sterni, Pr

GLASOVI TALIJANSKE ANTIFAŠISTIČKE ŠTAMPE

ODGOVOR NA ZVIŽDUKE FASISTIČKIH NOVINARA

Hvala, fašistički novinari, Hvala Morelli, Signoretti, Caprin Moreale, Engeley, Caiani, Marchini, Fascetti, Cassuto i ostali Magarci, hvala što ste pružili svjetu dokaz o neizmjernoj vulgarnosti i podlosti fašizma.

Nije vam bilo dosta da prisustvujete agoniji jednog malog naroda i izdajstvu Društva naroda. Morali ste da nadodate triumfu fakta još i napad rijećima, uvredu pobijedenom koji je posljednji put uputio impotentan protest sinedrijumu Tartufa.

Vaš gest nekoristan i gadan je, oduzni od oružanog napada i u svemu je taj vaš gest dostojan vašeg gospodara.

Giulio Caprin — već deset godina vrši službu pužajućeg sluge nudeći lijepo i desno svoje pero. Sada ga je zahvatila propagandistička mašina režima i sa žvižđukom u ustima oduzela mu je čast pred svijetom i pred familijom.

Prezirimo, Talijani, ovog čovjeka i njemu slične, a naročito prezirimo ovaj režim koji nadodaje prepotenciji još i nečasnost. I nastavimo, ne gledajući na broj, našu borbu sve dok ne povratimo zemlji Dantea, Foscola i Mazzinija njezinu pravo, čovječansko lice.

Giustizia e Libertà.

U OBRANU TALIJANSKE FAMILIJE

Fašizam je doveo talijanski narod u takove životne prilike, da svakovrsne bolesti mogu da haraju po slabu hranjenim organizmima i da postaju lagani bakteri i svakovrsnih infekcija. Statistika potvrđuje te miserabilne životne uslove talijanskog naroda.

Eto podataka iz Službenog biljetna zdravstvene statistike: — Godine 1934 bilo je zaraznih oboljenja (bez tuberkuloze) 127.279, a godine 1935 popre se taj broj na 142.457.

Kruha, kruha talijanskog izgladnjelom narodu! Kruha narodu koji ne može više podnašati glad i bijedu. Unitá.

PAKLENI KRUG SLABOSTI I UCJENA

Pokušaj organizovanja pacifističkih snaga protiv novih Hitlerovih prepada propada prije nego je i započeo, jer se tvrdoglavo hoće uvući u koaliciju pacifističkih snaga i talijanski fašizam, i to baš u momentu kada bi taj fašizam morao biti osudjen na ostracizam.

„Krug mira“ pretvara se u pakleni krug slabosti i ucjena. Opravštaju Mussoliniju njegov triumf, jer se nadaju na taj način zaustaviti Hitlera, a ne dosjećaju se da je triumf i oproštaj Mussoliniju najveći poticaj za Hitlera.

Evropa hrli u propast uz zvukove flauta.

Giustizia e Libertà.

MUSSOLINIJEVA POLITIKA NA BALKANU

Mussolinijeva politika na Balkanu i u Srednjoj Evropi je suprotna interesima Italije i talijanskog naroda.

Ta politika se vodi protiv osjećaja i volje našeg naroda koji hoće mir, jer narod je već iscrpljen, uprpašten, iskrivljen od posljedne „pobjede“ u Abeziniji, jer ta „pobjeda“ je narodu donijela jedino žalost za poginulima i naprila mu je troškove koje će morati platiti.

Ta politika je protiv ekonomske obnove Italije za koju je nužno da se uspostave trgovacke veze unisene ratom. Ali politika provokacija i prijetnja koju provodi Mussolini pogoršava situaciju.

Ta je politika suprotna osnovnim interesima Italije i njezinoj budućnosti, jer takova politika pomaže hitlerizmu da se približi našim granicama i da se spusti k Trstu i da tako zaprijeti jedinstvu i nezavisnosti naše domovine.

II Grido del Popolo.

UTJECAJ RADNIČKIH POBJEDA U FRANCUSKOJ I BELGIJI NA TALIJANSKI NAROD

Vijesti koje dolaze iz raznih talijanskih radničkih i seljačkih centara složne su u jednome: bijela radnih masa prešla je sve granice. S druge strane, veliki radnički pokreti u Francuskoj i Belgiji stvorili su u talijanskim masama veliko gibanje sasvim tim da fašistička štampa nastoji na sve moguće načine izobiljeći uzroke i posljedice tih radničkih pokreta.

II Nuovo Avanti.

KO IMA KORIST OD ABESINSKOG RATA

„Società Finanziaria Fiammiferi e Affini“ je ove godine imala preko 13 milijuna čista dobitka i podijelila je, usprkos bozenskim dekretima o ograničenju dividendi koji se ne primjenjuju na velika poduzeća, skandaloznu dividendu od 11.66 posto.

A 5.000 radnika koji rade u tvornica tega poduzeća moralno je da dade svoje zlato da se plate troškovi rata, koji obogaćuje akcionere velikih poduzeća.

Dosta sa žrtvama radnika. Novac da se plati rat moraju da daju industrijska poduzeća koja podjeljuju ovako skandalozne dividende. II Grido del Popolo.

NAPE TO RAZMERJE MED MILICO IN ARMADO

Zanimivi podatki italijanskega armadnega časnika

»Giustizia e Libertà« z dne 19. junija t. l. je prinesla zanimiv članek o nasprotnih, ki vladajo med milico in vojaštvom. Kljub vsem naporom Mussolinija se ta nikakor niso zmanjšala.

ČIGAVA ZASLUGA JE ZMAGA V AFRIKI

Intervjuirani častnik, katerega imena je jasno ne prinaša, pravi da je ta zmaga plod logistike. Italijanski vojak je prenesel vse težave, ker je bil že z doma vajen trtega dela. Med tem, ko so Angleži uporabljali domačinske čete, so Italijani uporabljali v tebi kolonialni vojni večinoma belce (!). Abesinci so res zelo bojeviti, toda nevzdržljivi in zato niso mogli storiti ničesar proti organizirani Italijanski vojski, posebno pa proti alpincem. Terenske težkoče so bile velikanske, a ne odločilnega pomena. To delo so opravili kamioni, tanki in letala, toda kjer ne bi mogli ti bi pa priliši mezgi in bi kljub temu zmagali.

Iz tega pomembnega intervista je razvidno, da spor oz. sovraščvo med vojaštvom in milico še vedno traja in bo gotovo tudi trajalo. Mussolini si ni kljub vsej svoji vsemogočnosti osvojil simpatijo vojaštvja. Vojaštvu je proti nemu, ker ima vsaj dozdevno svojega vodja v kralju. Zdi se, da se tudi vojaštvu ne ogreva več za kralja, ker je on krv prihoda fašizma. Kot vidi, je tudi med častniki precejšnje zanimanje za republiko. — (Agis).

FAŠISTIČNA VZGOJA PODPIRA DELO VOJAŠTVA

Vojaki prihajajo k regimentom s precejšnjo vojaško izobrazbo (premilitari) in zato je treba mani časa za normalni vojaški podokus. V vojski vlada sportni duh in gojilo

zelo veliko telovadbe. Vsak vojak ima telovadne hlačke. Moderna organizacija Italijanske vojske ima začetek v arditizmu in fašizem je prevzel njegovo eksperienco. Toda milica ni pravi njegov dedič in ne tvori nikakih naskokovalnih čet, čeprav nosi tako ime. Milica je v vojaškem pomenu podprtja. To so samo čete javne varnosti, policije, politične čete črvivih, ponošenih, starih in izrabljenih ljudi, ki nočejo izpostaviti svoje kože v nevarnost. Nekoliko boljši so karabineri. Milica zna samo jesti in bežati v veliki naglici. V teji vojni je bila hitro potisnjena v stran in Badoglio jo je pustil zadaj, da je klala zamorce, katere je preje v ducejevem imenu pošteno zdejala.

MILICA NA DELU

Milica je sejala teror v ozadju, klala z bodali starce, žene in otroke. Baha se s svojimi udarci z bodalom v spodnji del trebuha. V tistih redkih bojih, kjer je prisostvovala milica, je ta ubijala ujetnike na najstrašnejši in nemogoč način. Nekemu njegovemu tovarišu, ki je karal oddelek milice, ko je bil na tem da izvrši strašna grozodejstva in ko jih je vprašal v čem da se razlikujejo od Abesincev, so mu odgovorili z zločinsko ponijoščijo: »Mi ne režemo trebuhe mrhovin. Pri Abbi Addiju je oddelek milice posillil Abesinku in jo potem vrgel v prepad. Take stvari so se dogajale, kjerkoli je bila milica. Črne srajce so malopredeži in ne misljijo na drugo kakor na rop in na posilstvo. Milica je samo nekako za parado. Pri Amba Aradam je zasadila na vrh zastavo, bitko pa so dobili alpinci. Bila je samo enkrat v akciji pri sedlu Uaricu, kjer se je slabo izkazala in celo popustila. Morale so ji pomagati eritrejske čete. Čeprav je bila boljše plačana

je ostala zadaj v popolnem moralnem in fizičnem razsuhu, pa tudi zaradi nasprotja ki je vladalo pri redni vojski.

KAKŠNO MIŠLJENJE IMAJO V VOJSKI O MUSSOLINIU

Vojaštvu ni preveč navdušeno za Mussolinija. Ta hoče veljati za velikega stratega in zmagovalca. Če bi bilo zaradi njega bi vojaki ostali v Makali, ali pa bi šli v more. Veliki vodja je Badoglio, Mussolini je samo neumni diplomat. To je gola resnica. Med tem ko so si osvojile druge države (Nemčija Ren, Japanska Madžurija) pomembna ozemlja brez velikega razburjanja, si je Mussolini nakopal sankcije. Sedaj je Mussolini postal Napoleon, in njegov pomagač je Balstrocchi, perzijski general. Ker se je Mussolini bahal z vodstvom vojne, so v vojaških vrstah zelo nezadovoljni zaradi tega. Pa tudi zadeva o podelitvi kolajn njegovim sinovom brez posebnih motivacij se ne zdi lepa. Badoglio je pravi general. Izkazal se je v Libiji, ko so odpovedali vsi drugi. Tudi v Abesiniji je operiral z luhkimi avtonomimi četami (alpinci) in jih navajal na abesinske četaške metode. Bitka se je odločila v Tembienu in pri Amba Aradam. Graziani je osel, katerega hoče sedaj Mussolini povišati, da bi znižal pomen Badoglia. Mussolini se ne bo mogel večno držati na prestolu. Njegova slava se majec. Milice bodo morali odstraniti, ker je protivo vojaška organizacija. Vojska ne ljubi Mussolinija.

Omenjeni častnik se nekako izreče za to da bi prevzel vodstvo sedanji kralj, na koncu pa se nekam zmešano opredeli za republiko.

ITALIJA SE PRIPRAVLJA NA NOVO VOJNO

ITALIJANSKI VOJAŠKI MANEVRI OB JUGOSLOVANSKI MEJI

Gorica, julija 1936 (Agis). — Letošnje vojaške vaje, ki so bile predčasno napovedane in v velikem obsegu, so vzbudile med prebivalstvom zlasti po deželi in v bližini meje, veliko razburjenje. Kljub napovedi, po kateri bi moralno vojaštvu priti na manevre že v prvi polovici junija, tega ni bilo vse do konca junija, in ponekod zgleda, da ne pride še niti v prvi polovici julija. Vendar je v zadnjem času prišlo nekaj poročil, iz katerih je sklepati, da z vsem pomponom napovedani obvezni manevri se bodo le vršili, toda z veliko zakasnitvijo in v veliko manjšem obsegu. Iz Bovca poročajo namreč, da je v noči od 27. na 28. junija pasiralo Bovc ca 6000 vojakov, ki so odšli v obmejne predele ob Mojstrovko in na Vršič. Istočasno so prepeljevali v pokritih avtomobilih v isto smer, kot so vojaki odšli, razen vojaški material. De-

lavci, ki so bili dosedaj zaposleni pri po-gozdovanju Mojstrovke, so morali takoj z delom prekiniti in oditi domov, da ne bi bili priča velikih obmejnih manevrov ali celo česa drugega. Ravno tako poročajo iz Trbiža, kamor je prišlo precej vojaštvava, a ga še pričakujejo. Pri Beloških jezerih imajo vaje v oštrem strejanju redno vsak dan. Dalje je prišlo nekaj vojakov že v obmejne predele nad Idrijo. Dne 24. junija je prišlo v Godovič 1 bataljon pešadije, vojaki taborjo na pašniku, blizu naselja Log 1 km do Godovičem in ob cesti Godovič-Idrija. Tudi s Cerkljanskem poročajo, da so tjakaj že prispevali vojaki, in sicer v Zakriž in v Cerkno samo, da jih pa še pričakujejo, ker jih je bilo veliko več napovedanih, kot jih je do sedaj prišlo. Zaradi teh pregodnjih manevrov, bodo imeli naši kmetje ogromno škodo.

UTRJEVANJE MEJE

Nove strateške ceste ob meji

Trst, julija 1936. — (Agis). Od vseh strani prihajajo tudi letos poročila o novih delih v obmejnih utrdbah ter o nadaljevanju že lani in prej začetimi obmejnimi napravami. Posebno pa je opaziti veliko delavnost v dograditvi cestnega omrežja ob meji in zgleda, da so letos italijanske vojaške oblasti obrnile posebno pozornost na novogradnjo in popravo starih cest in potov, ki so važne iz strateškega stališča. Lani, še boli pa letos pa je opaziti, da popravljajo in razširjajo stare ceste in poti ter trasirajo nove oddelke cest — več ali manj strateško zelo važne —, ki večjo ostalo cestno omrežje z mejo in se ustikajo z jugoslovanskimi cestami in potmi. Tako so letos na vse zdaj spomladi pričeli z delom novo trasirane ceste, ki pelje iz Ravber komande pri Postojni do meje pri Planini, dalje nov kos ceste iz Godoviča nad Idrijo do malega obmejnega naselja Medvedje brdo, potem od prelaza Vrhuljica — bivša meja med Kranjsko in Primorsko pa do vrha Škofije, ki je tik

ob meji na Cerkljanskem, iz Vehars (pri Godoviču) — Mravljišče — Sp. Zavratec do meje. Vse te ceste so projektirane tako, da bodo služile predvsem avtomobilskemu prometu in so sedaj v delu. V od meje oddaljenejših predelih izvrsuje ta del vojaštvava, tik za mejo pa civilno delavstvo. Prav v zadnjem času pa so izvršile italijanske vojaške oblasti še brezštevilna tras za ceste tik ob meji, ki bodo deloma vodile tudi na mejo, med drugimi cesto na 1630 m visok Porezen, ki se dviga nad Cerknem in je tik ob meji.

NOVA VOJAŠNICA TIK ZA MEJO

Istrija, julija 1936. — (Agis). Pred kratkim je naš list poročal o novi vojašnici za obmejno milicijo, ki jo grade v bližini Godovič. Danes pa moramo zabeležiti spet novogradnjo kasarne za milicenke, ki jo grade kakih 500 m od državne meje, severno od ceste Godovič — meja (pri Hodetšici). To bo potem že tretja kasarna za milicijo v približno 6 km dolgem obmejnem odseku.

Nove žrtve v Afriki

Trst, junija 1936. Agis. — Kakor poročajo časopisi je dosedaj padlo, umrl itd. v Afriki 2.313 Italijanov, 1.593 domačinov in 453 delavcev. Med tem so našteta tudi imena naših fantov, v kolikor jih moremo vsled pokvarjenega pravopisa in pokvarjenih imen razlociti Kervatin Peter iz Vižnjana v Istri je padel na fronti in ne kakor je bilo prvotno poročano, da se je izgubil. Padli so dalje: Pavletič Ernest iz Rocola, Vidmar Karel iz Idrije, Fabretto (Kovačič?) Ivan s Sv. Petrom na Krasu, Tronka Ivan z Reke, Batič Andrej s Postojne in Kogej Ludvig s Sp. Idrije. Starši padlih dobe kako denarno podporo, predvsem pa mnogo sožalk s strani Mussolinija in potkrala Badoglia.

KOBARID DOBI LJUDSKI VRT

Kobarid, julija 1936. — (Agis). — V najkrajšem času bo končano novo vojaško pokopališče v Kobaridu, ki ga pripravljajo pri sv. Antonu na griču. Že lansko leto so izkopavali okostja padlih vojakov ter jih prenali v malih krstih iz starega na novo pokopališče. Prenos okostij so morali izvršiti Kobaridčani in okoličani, a vse brezplačno. Domače pokopališči, ki je bilo tik ob vojaškem, pa so odaljili skoraj 1 km od prejšnjega. Na mestu, kjer sta bili prej obe pokopališči, civilno in vojaško, pa bodo uredili javni vrt, katerega pač neobhodno potrebujejo priseljenici! za nie je pa vedno vsega v izobilju in tudi denarja.

ITALIJA UTRUJUJE SEVERNO MEJO

Trst, julija 1936. — (Agis). — Kot je razvidno iz raznih uradnih informacij, so italijani pričeli utrjevati svojo severno mejo. Letos, kljub temu da so napovedali nadaljevanje utrjevalnih del ob italijansko-jugoslovanski meji pri Trbižu, so s temi popolnoma prekinili. Kot pravi poročilo, odvajaža z skladis pri utrdbah ves material, kot cement, železo itd. in ga prevažajo na avstrijsko mejo, kjer so pričeli z utrjevaln

Uspjeh pitomaca Istarskog djačkog internata u Zagrebu

koncem školske godine 1935-36

Statistički prikaz uspjeha svih pitomaca-(ica) izgleda ovako: od 110 pitomaca-(ica) svršilo je razred:

s odličnim uspjehom	18 u %	16,36
s vrlo dobrim uspjehom	53 u %	48,18
s dobrim uspjehom	24 u %	21,81
s popravnim ispitom	14 u %	12,72
palih na godinu dana	1 u %	0,90

Ako se taj uspjeh usporedi s prošnjim uspjehom srednjih škola u Zagrebu, tada se vidi da je uspjeh pitomaca našeg internata daleko iznad prosječnosti i posve zadovoljiv. U svim zagrebačkim srednjim školama palo je na godinu dana prosječno 6,35 %, dok taj postotak u našem internatu iznosi samo 0,90%, tj. od 110 džaka pao je na godinu dana samo jedan. Pravo na daljnje školovanje gubi u zagrebačkim srednjim školama 59 džaka, a od toga niti jedan iz našeg zavoda. Prosječni postotak sa popravnim ispitom u svim

zagrebačkim srednjim školama iznosi 27,4%, dok taj postotak kod naših pitomaca iznosi samo 12,7%.

Od ukupnog broja 110 bilo je u interantu 71 što odličnih što vrlo dobrih džaka, dakle skoro dvije trećine pitomaca, tj. 64,5%.

Uspjeh pitomaca na nižem tečajnom odnosno višem tečajnom ispitu (tj. na maloj i velikoj maturi) bio je slijedeći: od 28 pitomaca-(ica) svršilo je:

s odličnim uspjehom	11
s vrlo dobrim uspjehom	9
s dobrim uspjehom	7
s popravnim ispitom	1
palih na godinu dana	0

Prema tome položilo je ove ispite s odličnim i vrlo dobrim uspjehom 20 džaka, tj. 71,4%.

Prijemni ispit za prvi razred gimnazije polagalo je u svemu 6 pitomaca koji su svi položili taj ispit.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

ISTARSKE NARODNE PJESEME U LJUBLJANSKOM RADIU

7 o. mj. je ljubljanska radio stanica pripredila od 20-21 sat veče istarske pjesme i muzike. Izveden je slijedeći program:

I. Istarska narodna muzika.

- a) istarska koračnica
- b) valček
- c) polka
- d) mafrina
- e) mazurka

II. Istarski dvopjevi.

1. Cveće mi polje pokrilo pjevaju Brajković Živko i Kajin Josipina.
2. Sedila tužna grlica, pjevaju Gržinić Marko i Pavletić Franjo.
3. Jostani mi se gori mlada nevestica, pjevaju Zubalić Karlo i Hrvatin Antonija.
4. Široko polje, beli grad, pjevaju Gržinić Marko i Kajin Josipina.

III. Istarska narodna muzika

- a) koračnica
- b) valček
- c) sedam koraka (šete paši)

IV. Istarski dvopjevi.

1. Šla dvojka na balkon, pjevaju Zubalić Karlo i Hrvatin Antonija.
2. Igrala to zlatno jabuko, pjevaju Gržinić Marko i Kajin Josipina.
3. Kamo je pošla Jele hčer tvoja, pjevaju Zubalić Karlo i Hrvatin Antonija.

ISTARSKI »BALUN« NA OLIMPIJADI U BERLINU

Na Olimpijadi u Berlinu plesat će se 23 o. mj. istarski narodni ples balun u narodnim nošnjama. Balun će plesati osam parova pod muziku Slavka Zlatiča. Taj naš ples je organizirala MHKD u Zagrebu, a u Berlin idu plesači pod vodstvom Ernesta Radetića.

Iz Berlina će otići na gostovanje u Hamburg, a pri povratku će nastupiti u Münchenu.

U FOND „ISTRE“

Zidarić Marija, učiteljica, — Novi Marof, Ključ . . . D 15.— D. K., Kastav . . . D 20.— U prošlom broju objavljeno D 39.165.60 UKUPNO D 39.200.60

BOZIC LADO:

NAŠ IDRIJSKI KOT

Ob petintridesetletnici ustanovitve in desetletnici nasilne ukinutve prve slovenske srednje šole — Idrijske realke

XV

Po l. 1848. so pričeli igrati tudi v slovenščini. Prva slovenska predstava je bila 22. septembra 1850. Igrali so igro »Tat v mlinu«. V zimskem času zaradi nevarnosti počesar niso igrali.

Od l. 1869.-1883 so bile slovenske predstave zelo redke, nato pa so nastopili boljši časi. Zadnja domaća prireditve je bila 19. aprila 1903. Za tem so igrali še člani ljubljanskega dramatičnega društva, pod vodstvom Cerarja Danila, 20. in 21. junija istega leta.

V gledališču so se vršila tudi predstava. L. 1903 je predaval znani raziskovalec severnega tečaja J. pl. Peyer.

L. 1903 je postavila Čitalnica v svojih prostorih nov oder, Kazina je že imela svojega v »Pirhalic«. Naslednje leto so prepovali prireditve v gledališču, l. 1905 so odstranili lože in oder, nato so se van vseleli gasilci. Med vojno je služilo gledališče raznim namenom, po vojni pa je v njem zopet oživelio pravo življene.

Po vojni je za kratek čas oživelio »Dramatično društvo« in dobro uspevalo, dokler je bila v Idriji še slovenska inteligencija, nato pa počasi zaspalo. Prirejalo je celo operete. V zadnjih letih ga je hotela mladina oživelio. Društvo sta vodila ob razpustu predsednik Filip Vidic in tajnik Rafael Kobal.

V splošnem se je naš diletantizem po vojni silno razmahnil in dvignil. Imeli smo

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

IZLET IDRIJČANOV V ŽIRI IZ LJUBLJANE

Idrijciani in prijatelji. Izlet v Žiri bo ne-prekleno in ob svakem vremenu u nedjelju 12. julija 1936. Odrhod iz Ljubljane ob 5 uru z vlakom do Škofje Loke. Povratno izletniško vozovnico Ljubljana—Škofja Loka, ki stane 8 din, nai si kupi vsak sam. Na kolodvoru v Škofji Luki čakajo avtobusi. Odrhod tako po prihodu vlaka. Vsak prijavljenc naj se legitimira s potrdilom o plačani voznini za avto Škofja Luka—Žiri. Kolessarji imajo odrhod ob 5 uri zjutraj izpred Figovca. Izletniki se ustavijo na Visokem pri Poljanah, kjer se poklonijo na grobu slovenskega spisatelja Ivana Tavčarja s kratkim govorom in petjem žalostinice. Prihod v Žiri ob 8. Sprejem in pozdravljen. Razhod ob ogled Žirov. Vse, ki žele prisostvovati maši obvezno, da je v Žirih maša ob 10. Prehrana v vseh gostilneh po želji, koliko 12. večerja 8 din. Vse gostilne so odlične in hrana površinska. Popoldanski program prinesen ob 15 uru na vrtu gostilne Denčar, po domače »pri Bahču« in vsebuje: recitacije, govor, petje oktetja Ljubljanskega Zvona in godbo Cimermanovega tria. Po programu prosta.

Povrat ob 20 uru z avtobusom do Škofje Loke in ob tam u zadnjim turistom ob 21.42 v Ljubljano. Prijave in plačilo za avtobusno vožnjo Škofja Loka—Žiri in nazaj v iznosu 32 din, sprejemajo v trgovini Zelezničar Ivan na Marijinem trgu od 8. do 10. julija vključno. Ker pričakujemo velike udeležbe prostoši vse, da se prijavijo čim prej in ne čakajo zadnjega dneva. Prijave bomo zaključili v petek, 10. t. m. ob 18 uru. V soboto in nedeljo prijav pod nobenim pogojem ne bomo sprejemali.

Izletniki izven Ljubljane naj prijavijo avto sigurno udeležbo po dopisnicu na naslov: Lado Božič, Lepi pot 10, Ljubljana.

IZLET »TABORA« V KAMNIŠKO BISTRICO

Mnogi člani in prijatelji našega društva »Tabor« v Kamnišku kateri se namejavajo udeležiti našega izleta »Tabora« v Kamniško Bistrico drugo nedelje dne 19. t. m. povprašujo, kje da bo v Kamnišku glavno zbirališče pred odrhodom na naš skupni izlet. Zato bodo vsem interesentom s tem povedano, da glavno zbirališče bo ob prihodu prvega turistovskega vlaka ob pol 7 ur zjutraj na prvem glavnem kolodvoru v Kamnišku (torej ne na mestnem kolodvoru), ker tu izstopijo tudi vse ostale tovareši iz Ljubljane in drugod. Iz tega mesta pojdemo v skupni povorki in z zastavami skozi mesto proti Kamniški Bistrici.

Tovariši iz Domžal storte tako, da bo vaša udeležba kolikor več častna ker priložnost Vam je lepa, radi tega pridružite se že na postaji v Domžalah že potujočim tovarešem iz Ljubljane in drugod. Iz tega mesta pojdemo v skupni povorki in z zastavami skozi mesto proti Kamniški Bistrici.

Tovariši iz Domžal storte tako, da bo

vaša udeležba kolikor več častna ker priložnost Vam je lepa, radi tega pridružite se že na postaji v Domžalah že potujočim tovarešem iz Ljubljane in drugod. Iz tega mesta pojdemo v skupni povorki in z zastavami skozi mesto proti Kamniški Bistrici.

Zato poživite med seboj potrebno zanimanje ter povabite svoje prijatelje!

Povrat z vlakom istega dne iz Kamniške

mesto — ob 21 ur. Na svidjenje! — »Tabor« v Kamnišku.

ISTRANI GRADE SVOJ DOM U ZAGREBU

Povodom smrti blagopokojnog bana dra Matka Luginje bio se u Zagrebu osnovao »Fond bana Luginje za gradnju istarskog doma«. Taj fond je osnovan na poticaj i uz sudjelovanje vidjenijih emigranata u Zagrebu u zajednici sa nekim domaćim prijateljima Istre i postovaočima bana dra Luginje. Tom se prigodom bilo sakupilo oko 40.000 Din, a kasnije se prikupljanjem došlo do sredstava koja je dovoljna za početak gradnje. Zagrebačka općina je u tu svrhu ustupila tom Fondu zemljište uz pogodovnu cijenu od 25 din. po četvornom hrvatu i to na Seljsko cesti kraj takozvane istarske kolonije u gradskim kućama. To se zemljište nalazi na jednom od najljepših položaja Trešnjevke, a ima u tu dobu stranu što je većina siromašnjih emigranata nastanjena baš tam.

Kako smo doznali od Odbora za gradnju doma uspjele je svetu Fondu koja

je bila zaledjena osloboditi, i time se

omogućilo gradnju. Gradnjom doma će

se početi po svoj prilici još tokom ovog mjeseca, a koncem godine bi dom mo-

gao biti gotov. Glavna svrha doma će biti socijalna. Ukončivati će naše besposlene emigrante. Dom će imati muške i ženske spašaonice, praone, kupaone itd., a u domu će biti društvene prostorije, a i jedna velika dvorana za sastanke i priredbe.

Nadamo se da će se tim domom riješiti jedno od najtežih socijalnih pitanja emigracije u Zagrebu. Budući da sredstva za gradnju nisu još dostatna, to Odbor za gradnju doma apelira na sve emigrante koji se nalaze u srednjim materijalnim prilikama da priskoče u pomoć svojoj braći, koju je zla sudbina istjerala sa domače grude i da polože svoje priloge u tu svrhu. Apeliramo i na svu ostalu javnost, koja ima srca i dušu za te naše najsiromašnije istarske izbjeglice.

Odbor će posjetiti pojedince osobno ili će poslati apel sa čekom, pa postoji nuda da se nitko neće oglušiti na taj poziv, jer se ide za tim, da zajednički pomognemo našim najsiromašnjim emigrantima.

IZLET EMIGRANTOV V KAMNIŠKO BISTRICO

Emigrantsko društvo »Tabor« iz Kamniške vabi emigrante in prijatelje, da se v nedelje dne 19. t. m. udeležijo izleta v Kamniško Bistro.

Odhod iz Ljubljane z izletniškim vlakom ob 5.30, povratek z izletniškim vlakom ob 21.55. Vozovnica za obe smeri Din 9.—. Hrano prinesite seboj.

Kdor se je udeležil lanskoga izleta, prav gotovo tudi letos ne bo zamudil prilike. Pridite vse in povabite tudi svoje prijatelje!

Org. prop. odsek Saveza jug. em. udr.

VJENČANJE

Na Trsatu su se 8 o. mj. vjenčali g. Josip Mohorovičič iz Rukavca, činovnik Ministerstva vanjskih poslova, sa gđicom Desom Petrović.

Mladom paru srdačno čestitamo!

POROKA

V Št. Vidu nad Ljubljano sta se na Vidov dan poročila strojni stavec Narodne tiskarne g. Avgust Krizan iz Podgorje pri Gorici in gdč. Slavica Vuga iz Črnič pri Gorici. Mlademu paru naše čestitke.

(A gis.)

DIPLOMA

Na pravni fakulteti ljubljanske univerze je bil diplomiran rojak Sešek Marjan Janez, doma iz Trsta. Čestitamo!

— Pri Volarjih gradilo čez Sočo cementni most, ki bo nadomestoval do sedanjo brv.

— V zaporih v Tolmezu se nahaja Marija Keršajn iz Rateč, osumljena je tihotapstva.

— V Cerknem so ob meini stražniki